

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Første Afdeling)

16. maj 2013*

»Retligt samarbejde i civile sager — specielle kompetenceregler i sager om erstatning uden for kontrakt — flere personers grænseoverskridende deltagelse i den samme ulovlige handling — mulighed for at fastlægge stedlig kompetence efter det sted, hvor handlingen begås af en anden skadevolder end sagsøgte («wechselseitige Handlungsortzurechnung»)

I sag C-228/11,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Landgericht Düsseldorf (Tyskland) ved afgørelse af 29. april 2011, indgået til Domstolen den 16. maj 2011, i sagen:

Melzer

mod

MF Global UK Ltd,

har

DOMSTOLEN (Første Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, A. Tizzano, og dommerne A. Borg Barthet, J.-J. Kasel, M. Safjan (refererende dommer) og M. Berger,

generaladvokat: N. Jääskinen

justitssekretær: fuldmægtig C. Strömholm,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 5. juli 2012,

efter at der er afgivet indlæg af:

- Melzer ved Rechtsanwälte S. Volaric-Huppert, F. Marzillier, G. Guntner og W.A. Meier
- MF Global UK Ltd ved Rechtsanwalt C. Gierets
- den tyske regering ved T. Henze, K. Petersen og J. Kemper, som befuldmægtigede
- den tjekkiske regering ved M. Smolek og J. Vlácil, som befuldmægtigede
- den portugisiske regering ved L. Inez Fernandes, som befuldmægtiget

* Processprog: tysk.

— den schweiziske regering ved D. Klingele, som befuldmægtiget
— Europa-Kommissionen ved A.-M. Rouchaud-Joët og W. Bogensberger, som befuldmægtigede,
og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 29. november 2012,
afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 5, nr. 3), i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EUT L 12, s. 1).
- 2 Anmodningen er indgivet under en sag mellem Melzer og MF Global UK Ltd (herefter »MF Global«) i anledning af et krav om erstatning og renter i forbindelse med børshandler med futures.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 Det fremgår af anden betragtning til forordning nr. 44/2001, at det af hensyn til det indre markeds funktion er nødvendigt at vedtage »[...] bestemmelser, der kan gøre reglerne for retternes kompetence på det civil- og handelsretlige område ensartede og forenkle formaliteterne med henblik på en hurtig og enkel anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser truffet i medlemsstater, der er bundet af denne forordning«.
- 4 Følgende fremgår af 11., 12., og 15. betragtning til nævnte forordning:
  - »(11) Kompetencereglerne bør frembyde en høj grad af forudsigelighed og være baseret på sagsøgtes bopæl som det principielle kriterium, og dette kompetencekriterium bør altid kunne gøres gældende, undtagen i enkelte velafgrænsede tilfælde, hvor det på grund af sagens genstand eller af hensyn til parternes aftalefrihed er berettiget at lægge et andet tilknytningsmoment til grund. For at gøre de fælles regler mere gennemsigtige og undgå kompetencekonflikter bør juridiske personers bopæl defineres selvstændigt.
  - (12) Som kompetencekriterium bør sagsøgtes bopæl suppleres med alternative kriterier baseret på en sags nære tilknytning til en bestemt ret eller på hensynet til god retspleje.
  - [...]
  - (15) Af hensyn til en harmonisk retspleje er det nødvendigt at mindske risikoen for parallelle retssager mest muligt og undgå, at der træffes indbyrdes uforenelige retsafgørelser i to medlemsstater [...]«
- 5 Kompetencereglerne fremgår af forordningens kapitel II.
- 6 Artikel 2, stk. 1, i forordning nr. 44/2001, der henhører under forordningens kapitel II, afdeling 1, med overskriften »Almindelige bestemmelser«, har følgende ordlyd:

»Med forbehold af bestemmelserne i denne forordning skal personer, der har bopæl på en medlemsstats område, uanset deres nationalitet, sagsøges ved retterne i denne medlemsstat.«

7 Nævnte forordnings artikel 3, stk. 1, der henhører under samme afdeling, bestemmer:

»Personer, der har bopæl på en medlemsstats område, kan kun sagsøges ved retterne i en anden medlemsstat i medfør af de regler, der er fastsat i afdeling 2-7.«

8 Artikel 5, nr. 1) og 3), i forordning nr. 44/2001, der findes i afdeling 2 med overskriften »Specielle kompetenceregler« i kapitel II, bestemmer:

»En person, der har bopæl på en medlemsstats område, kan sagsøges i en anden medlemsstat:

- 1) a) i sager om kontraktforhold, ved retten på det sted, hvor den forpligtelse, der ligger til grund for sagen, er opfyldt eller skal opfyldes
- b) ved anvendelsen af denne bestemmelse, og medmindre andet er aftalt, er opfyldelsesstedet for den forpligtelse, der ligger til grund for sagen:
  - ved salg af varer, det sted i en medlemsstat, hvor varerne i henhold til aftalen er blevet leveret eller skulle have været leveret
  - ved levering af tjenesteydelser, det sted i en medlemsstat, hvor tjenesteydelserne i henhold til aftalen er blevet leveret eller skulle have været leveret
- c) er litra b) ikke relevant, finder litra a) anvendelse

[...]

3) i sager om erstatning uden for kontrakt, ved retten på det sted, hvor skadetilføjjelsen er foregået eller vil kunne foregå.«

9 Forordningens artikel 6, nr. 1), der er indeholdt i samme afdeling, har følgende ordlyd:

»En person, der har bopæl på en medlemsstats område, kan endvidere sagsøges:

- 1) såfremt der er flere sagsøgte, ved retten i den retskreds, hvor en af de sagsøgte har bopæl, forudsat at kravene er så snævert forbundne, at det er ønskeligt at behandle og påkende dem samtidig for at undgå uforenelige afgørelser i tilfælde af, at kravene blev påkendt hver for sig.«

Tysk ret

10 Følgende fremgår af § 830 i Bürgerliches Gesetzbuch (den tyske borgerlige lovbog, herefter »BGB«) med overskriften »Medgerningsmænd og medvirkende«:

- »1) Såfremt flere personer ved en i fællesskab begået ulovlig handling har forårsaget en skade, er enhver af disse ansvarlig for skaden. Det samme gælder, hvis det ikke kan fastslås, hvem af flere medvirkende der har forårsaget skaden ved sin handling.
- 2) Anstiftere og medskyldige sidestilles med medgerningsmænd.«

Tvisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

- 11 Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at Melzer, der har bopæl i Berlin (Tyskland), ved telefonisk henvendelse fra Weise Wertpapier Handelsunternehmen (herefter »WWH«), der er etableret i Düsseldorf, blev kunde i og serviceret af dette selskab. Dette selskab åbnede en konto i Melzers navn hos MF Global, som er et mæglerselskab med hjemsted i London (Det Forenede Kongerige). MF Global udførte børshandler med futures for Melzer mod vederlag.
- 12 Melzer indbetalte i årene 2002-2003 i alt 172 000 EUR på en bestemt konto. MF Global udbetalte den 9. juli 2003 Melzer et beløb på 924,88 EUR. Melzer kræver differencen af sagsøgte som erstatning og renter, dvs. 171 075,12 EUR.
- 13 MF Global opkrævede en kommission på 120,00 USD af Melzer. Selskabet beholdte 25,00 USD og tilbageførte differencebeløbet til WWH, dvs. 95,00 USD.
- 14 Det er Melzers opfattelse, at han hverken af WWH eller af MF Global er blevet tilstrækkeligt oplyst om de risici, der er forbundet med børshandler med futures. Han er endvidere ikke blevet korrekt informeret om den skjulte provisionsaftale (»kick-back agreement«), der er indgået mellem MF Global og WWH, og den heraf følgende interessekonflikt. MF Global er ifølge Melzer erstatningspligtig over for ham ved at have bidraget til den forsætlige og retsstridige skade, som WWH har forvoldt.
- 15 Det er Landgericht Düsseldorfs opfattelse, at de tyske retters internationale kompetence i henhold til forordningens artikel 5, nr. 3), er begrundet, da skaden er indtruffet i Tyskland. Det økonomiske tab, som Melzer kræver erstattet, er indtruffet i Tyskland, eftersom det er fra denne medlemsstat, at han har foretaget indbetalinger på kontoen i London, og skaden er opstået på en konto, som han havde hos et pengeinstitut.
- 16 Den forelæggende ret har imidlertid rejst spørgsmål om sin egen kompetence i henhold til artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001. Eftersom skaden indtraf i Berlin og ikke i Düsseldorf, er det derfor det sted, hvor skaden er indtruffet, der er afgørende. Eftersom MF Global alene driver virksomhed i London, kan der alene tages udgangspunkt i WWH's virksomhed i Düsseldorf.
- 17 Ifølge den forelæggende ret findes en sådan gensidig tilregnelser af stedet for en skadevoldende handling, der er begået af medgerningsmænd eller medskyldige, i den tyske civilproces, og det må i betragtning af det af Melzer hævdede antages at finde anvendelse i den foreliggende sag.
- 18 Landgericht Düsseldorf har på denne baggrund besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Inden for rammerne af sager [om erstatning uden for kontrakt] i artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 og ved flere personers grænseoverskridende deltagelse i en ulovlig handling er en gensidig tilregnelser af det sted, hvor [den skadevoldende handling foretages], da tilladt ved fastlæggelsen af det sted, hvor skadetilføjelesen er foregået?«

Om det præjudicielle spørgsmål

- 19 Den forelæggende ret ønsker med spørgsmålet nærmere bestemt oplyst, om artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 skal fortolkes således, at den ud fra det sted, hvor den skadevoldende handling, der tilregnes en af de formodede skadevoldere, som ikke er part i tvisten, foretages, gør det muligt at etablere en stedlig kompetence i forhold til en anden formodet forvolder af den nævnte skade, som ikke har foretaget handlinger i den påkendende rets jurisdiktion.

- 20 Den forelæggende ret har i forelæggelsesafgørelsen anført, at tysk ret anerkender en sådan mulighed gennem »en gensidig tilregnelse af det sted, hvor handlingen foretages«. Den forelæggende ret har rejst spørgsmålet om en mulig analog anvendelse af den nævnte regel på den sag, som den er forelagt.
- 21 Det bemærkes indledningsvis, at den forelæggende ret har bemærket, at uanset den kontraktmæssige karakter af forholdet mellem Melzer og MF Global, beror hovedsagen udelukkende på lovgivningen vedrørende ansvar uden for kontrakt. Det foreliggende præjudicielle spørgsmål er således begrænset til en fortolkning af artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001.
- 22 Det skal ligeledes bemærkes, at bestemmelserne i forordning nr. 44/2001 skal fortolkes selvstændigt ud fra forordningens mål og opbygning (jf. bl.a. dom af 16.7.2009, C-189/08, Zuid-Chemie, Sml. I, s. 6917, præmis 17 og den deri nævnte retspraksis, og af 25.10.2011, forenede sager C-509/09 og C-161/10, eDate Advertising m.fl., Sml. I, s. 10269, præmis 38).
- 23 Når dette er præciseret, skal det bemærkes, at det kun er som undtagelse til det grundlæggende princip, der er indeholdt i artikel 2, stk. 1, i forordning nr. 44/2001, og som tildeler retterne i den medlemsstat, på hvis område sagsøgte har bopæl, kompetencen, at kapitel II, afdeling 2, i denne forordning fastsætter et vist antal specielle kompetencer, herunder den, der er fastsat i forordningens artikel 5, nr. 3).
- 24 Den omstændighed, at retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået eller vil kunne foregå, har kompetencen, udgør en speciel kompetenceregulering, der skal fortolkes strengt, og der må ikke anlægges en fortolkning, der rækker ud over de tilfælde, som udtrykkeligt er fastsat ved forordning nr. 44/2001 (jf. analogt Zuid-Chemie-dommen, præmis 22).
- 25 Det forholder sig ikke desto mindre således, at udtrykket »det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået eller vil kunne foregå«, som er indeholdt i artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001, både omfatter stedet for skadens indtræden og stedet for den skadevoldende begivenhed, der ligger til grund for denne skade, således at sagsøgte efter sagsøgerens valg kan sagsøges ved retten på det ene eller det andet af disse to steder (dom af 19.4.2012, sag C-523/10, Wintersteiger, præmis 19 og den deri nævnte retspraksis).
- 26 Herved er det fast retspraksis, at den kompetenceregulering, der er fastsat i artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001, støttes på, at der foreligger en særlig snæver tilknytning mellem tvisten og retterne på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået eller vil kunne foregå, og at denne tilknytning begrundes, at det er disse retter, der tillægges kompetencen af retsplejehensyn og af hensyn til tilrettelæggelsen af retssagen (jf. Zuid-Chemie-dommen, præmis 24, og dommen i sagen eDate Advertising m.fl., præmis 40).
- 27 I sager om erstatning uden for kontrakt er Retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået eller vil kunne foregå, normalt også bedst egnet til at træffe afgørelse, bl.a. på grund af nærheden i forhold til tvisten og på grund af, at bevisoptagelsen herved lettes (jf. i denne retning dom af 1.10.2002, sag C-167/00, Henkel, Sml. I, s. 8111, præmis 46, og Zuid-Chemie-dommen, præmis 24).
- 28 Idet identifikationen af et af de tilknytningsmomenter, der er anerkendt i den retspraksis, der er henvist til i denne doms præmis 25, således skal gøre det muligt at etablere kompetence for den ret, der objektivt set er bedst egnet til at bedømme, om betingelserne for statuering af ansvar for den sagsøgte person er opfyldt, skal det relevante tilknytningsmoment befinde sig i den påkendende rets jurisdiktion (jf. i denne retning dom af 25.10.2012, sag C-133/11, Folien Fischer og Fofitec, præmis 52).

- 29 Det må i denne henseende fastslås, at det forelagte spørgsmål ikke vedrører fastlæggelsen af stedet for skadens indtræden, men, som generaladvokaten har bemærket i punkt 40 i forslaget til afgørelse, fortolkningen af »stedet for den skadevoldende begivenhed« i en situation, hvor en juridisk person ikke sagsøges ved den forelæggende ret for en handling, som den pågældende har begået i denne rets jurisdiktion, men for en handling, som andre angiveligt har begået.
- 30 Under sådanne omstændigheder som dem, der er beskrevet i forelæggelsesafgørelsen, hvor kun en af flere formodede skadevoldere sagsøges for en ret, i hvis jurisdiktion den pågældende ikke har foretaget handlinger, foreligger det tilknytningsmoment, der er baseret på sagsøgtes adfærd, principielt ikke.
- 31 Under disse omstændigheder skal den påkendende ret for at kunne erklære sig kompetent i henhold til artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 godtgøre, hvorfor den skadevoldende begivenhed ikke desto mindre skal anses for at have fundet sted i dens jurisdiktion. Dette kræver, at der allerede på det trin, hvor kompetencen undersøges, foretages en bedømmelse, der er analog til den, der skal foretages vedrørende sagens realitet.
- 32 Der opstår således bl.a. det spørgsmål om, under hvilke betingelser handlinger, der i tilfælde af flere gerningsmænd foretages af en blandt disse gerningsmænd, kan tilregnes de andre gerningsmænd, for at disse andre gerningsmænd kan sagsøges ved den ret, i hvis jurisdiktion disse handlinger fandt sted. I mangel af et fælles koncept i de nationale retsordener og Den Europæiske Union, der gør det muligt at foretage en sådan tilregning, vil den påkendende ret imidlertid sandsynligvis lade sig inspirere af sin nationale ret.
- 33 Dette viser sig ved den omstændighed, at den gensidige tilregning af stedet for den skadevoldende handling, begået af andre, som den forelæggende ret tilstræber med dette formål, er inspireret af en regel i tysk ret inden for det civilretlige ansvar, nemlig BGB's § 830.
- 34 Anvendelsen af koncepter fra national ret i forbindelse med forordning nr. 44/2001 ville imidlertid medføre forskellige løsninger i medlemsstaterne, hvilket kan gribe ind i formålet om ensartede regler for retternes kompetence, som tilstræbes med denne forordning, således som det fremgår af anden betragtning hertil (jf. analogt dom af 7.2.2013, sag C-543/10, Refcomp, præmis 39).
- 35 Hertil kommer, at en løsning, der består i at lade identifikationen af tilknytningsmomentet bero på bedømmelseskriterier, der følger af materiel national ret, ville være i strid med hensynet til retssikkerheden, eftersom det afgøres på grundlag af den gældende lovgivning, om en af en person foretaget handling, der har fundet sted i en anden medlemsstat end den, hvor den påkendende ret er beliggende, kan kvalificeres som en skadevoldende begivenhed med henblik på tildeling af kompetence i medfør af artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001. Denne løsning gør det således ikke muligt for sagsøgte på rimelig vis at forudse, ved hvilken ret han kan sagsøges.
- 36 Desuden ville denne løsning, i det omfang den på grundlag af en skadevoldende begivenhed ville give mulighed for at sagsøge den formodede skadevolder ved en ret i en medlemsstat, i hvis jurisdiktion den pågældende ikke har foretaget handlinger, gå ud over de tilfælde, der udtrykkeligt er fastsat i nævnte forordning, og dermed tilsidesætte opbygningen af og målene med denne.
- 37 Efter denne præcisering skal det bemærkes, at den omstændighed, at det er umuligt for en ret, i hvis jurisdiktion den formodede skadevolder ikke selv har foretaget handlinger, at etablere sin kompetence på grundlag af stedet for en skadevoldende begivenhed, på ingen måde inddrænker anvendelsen af de kompetenceregler, såvel generelle som specielle, der er fastsat i forordning nr. 44/2001, herunder reglen i forordningens artikel 5, nr. 1).
- 38 Skadevolderen kan fortsat stadig sagsøges i medfør af denne forordnings artikel 5, nr. 3), ved den ret, i hvis jurisdiktion den pågældende har foretaget handlinger, eller i hvert fald ved den ret, hvor han har sin bopæl i henhold til den almindelige regel.

- 39 Som generaladvokaten har bemærket i punkt 53 i forslaget til afgørelse, er det fortsat muligt at tillægge retslig kompetence til at påkende tvister mod personer, der ikke har foretaget handlinger i den påkendende rets jurisdiktion, i medfør af artikel 6, nr. 1), i forordning nr. 44/2001, for så vidt som de i denne bestemmelse indeholdte betingelser, herunder at der er en indbyrdes forbindelse, er opfyldt.
- 40 Det følger af det ovenstående, at under omstændigheder som de i hovedsagen omhandlede, hvor kun en af flere formodede skadevoldere sagsøges for en ret, i hvis jurisdiktion den pågældende ikke har foretaget handlinger, er en selvstændig fortolkning af artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001, i overensstemmelse med dens formål og opbygning, til hinder for, at den skadevoldende begivenhed anses for at have fundet sted i denne rets jurisdiktion.
- 41 Det forelagte spørgsmål skal følgelig besvares med, at artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 skal fortolkes således, at den ikke gør det muligt ud fra det sted, hvor den skadevoldende handling, der tilregnes en af de formodede skadevoldere, der ikke er part i tvisten, foretages, at etablere en stedlig kompetence i forhold til en anden formodet forvolder af den nævnte skade, som ikke har foretaget handlinger i den påkendende rets jurisdiktion.

Sagens omkostninger

- 42 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Første Afdeling) for ret:

Artikel 5, nr. 3), i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område skal fortolkes således, at den ikke gør det muligt ud fra det sted, hvor den skadevoldende handling, der tilregnes en af de formodede skadevoldere, som ikke er part i tvisten, foretages, at etablere en stedlig kompetence i forhold til en anden formodet forvolder af den nævnte skade, som ikke har foretaget handlinger i den påkendende rets jurisdiktion.

Underskrifter